

Atzinums par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai attiecībā uz toluola un trihlorobenzola tirdzniecības atļauju un lietojuma ierobežojumiem (divdesmit astotais Padomes Direktīvas 76/769/EEC grozījums)

COM(2004) 320 galīgā red. - 2004/0111 (COD)

(2005/C 120/02)

2004. gada 11. maijā Padome nolēma apspriesties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai attiecībā uz ierobežojumiem toluola un trihlorobenzola tirdzniecības atļauju un lietojuma ierobežojumiem (divdesmit astotais Padomes Direktīvas 76/769/EEC grozījums)

Iekšējā tirgus, ražošanas un patēriņa darba grupa, kas bija atbildīga par Komitejas darba sagatavošanu šajā jautājumā, pieņēma savu atzinumu 2004. gada 6. oktobris. Ziņojuma sniedzējs bija **Sears kungs**.

Savā 412. plenārajā sesijā 2004. gada 27. un 28. oktobrī (27. oktobra sēdē) Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komiteja ar 165 balsīm par, 1 balsīm pret un 5 locekļiem atturoties pieņēma šādu atzinumu:

1. Ievads

1.1 "Esošās" vielas ir vielas, kas tika ieviestas Eiropas Kopienas tirgū laikā no 1971. gada 1. janvāra līdz 1981. gada 18. septembrim. 100 195 šādu vielu identificēja un uzskaitīja Eiropas esošo komerciālo ķīmisko vielu sarakstā (EINECS), kas publicēts *Oficiālajā Vēstnesī* 1990. gadā ⁽¹⁾. Vienas, kas tika laistas tirgū pēc 1981. gada 18. septembra, ir definētas kā "jaunas", un pirms to laišanas tirdzniecībā par tām ir jāpaziņo saskaņā ar attiecīgo Eiropas Savienības likumdošanu.

1.2 Šo esošo vielu radītie riski cilvēku veselībai un apkārtējai videi tiek iedibinātā kārtībā regulāri izvērtēti saskaņā ar Padomes Regulu (EEC) 793/93 ⁽²⁾. Uz šo dienu izveidoti izvērtējumam paredzēti četri pārbaudāmo vielu prioritārie saraksti. Pārbaudes jāveic dalībvalstu kompetentajām iestādēm. Pēdējais no šiem sarakstiem datēts ar 2000. gada 25. oktobri ⁽³⁾. Tajā iekļauta 141 viela, kas varētu radīt risku vai nu to specifiskās struktūras un zināmās vai paredzamās bioķīmiskās iedarbības dēļ, vai kas rada bažas to augstā ražošanas apjoma (HPV) dēļ.

1.3 Dalībvalstis novērtē katru vielu visās tās ražošanas un lietošanas pakāpēs attiecībā gan uz apdraudējumu, gan uz iedarbību, lai noteiktu, vai tās patiešām rada risku veselībai un apkārtējai videi vai nē un, ja tās rada risku, kādi riska mazināšanas pasākumi varētu būt vajadzīgi. Ja ir noteikts, ka, neraugoties uz to, ka šāda viela ir vērtējuma prioritāšu sarakstā, jebkādā reālajā vai plānotajā lietojumā riska nav vai arī tas ir niecīgs, kontroles pasākumi vai nu netiek prasīti, vai, ja tie tomēr tiek veikti, to iespāids un dotais labums ir nenozīmīgi.

1.4 Aizpildītus dalībvalstu riska novērtējuma ziņojumus (RAR) savukārt izvērtē Zinātniskā komiteja toksiskuma,

ekotoksiskuma un vides jautājumos (CSTEE). Ja CSTEE ir vienprātis ar secinājumiem un atbalsta vispārējo vērtējuma procesu, riska mazināšanas pasākumus, ja tādi nepieciešami, iespējams ierosināt kā Padomes Direktīvas par noteiktu bīstamu vielu un preparātu tirdzniecības atļaujām un lietojumu 76/769/EEC ⁽⁴⁾ I pielikuma grozījumus. Šis priekšlikums ir divdesmit astotais šāds grozījums.

1.5 Abas priekšlikumā minētās vielas (toluols un trihlorobenzols) ir novērtētas saskaņā ar iepriekš minēto procedūru. Abas tika iekļautas otrajā prioritāro vielu sarakstā, ko publicēja kā Komisijas 1995. gada 25. septembra Regulu EC 2268/95 ⁽⁵⁾. Abas tika nodotas Dānijai izvērtējuma veikšanai. CSTEE pēc būtības bija vienprātis ar sekojošo RARs un atbalstīja to attiecīgi savā 2001. gada 12. jūnija un 2001. gada 20. jūlija 24. un 25. plenārajā sesijā.

1.6 Šajā priekšlikumā noteikti riska samazināšanas pasākumi attiecībā uz šīm abām vielām, kas dalībvalstīm jāievieš astoņpadsmit mēnešu laikā pēc tam, kad direktīva stājusies spēkā. Komisija publicēja priekšlikumu 2004. gada 28. aprīlī. Pēc tam, kad ievērotas attiecīgās procedūras, un tad, ja iespējams panākt vienošanos par jebkādam nepieciešamām izmaiņām, direktīvai jāstājas spēkā dalībvalstīs ne vēlāk kā 2006. gada jūnijā.

2. Komisijas priekšlikuma kopsavilkums

2.1 Priekšlikums paredzēts cilvēku veselības un apkārtējās vides aizsardzībai, kā arī iekšējā tirgus izveidošanai (vai saglabāšanai) attiecībā uz šīm abām vielām. Uzskatāms, ka to iespējams izdarīt ar mazām izmaksām vai pavisam bez izmaksām, jo lietojums norādītajā veidā jau ir samazinājies un domājams, ka jau pieejami arī alternatīvi izstrādājumi.

⁽¹⁾ OV C 146A, 15.6.1990.

⁽²⁾ OV L 84, 5.4.1993.

⁽³⁾ OV L 273, 26.10.2000.

⁽⁴⁾ OV L 262, 27.9.1976.

⁽⁵⁾ OV L 231, 28.9.1995.

2.2 Toluola gadījumā, kas atzīts kā nepastāvīga HPV viela, ko lieto kā būtisku izejvielu ķīmiskajā sintēzē un kā šķīdinātāju daudzu rūpniecisku un patēriņa preču ražošanā, ierobežojumi ir attiecināmi uz jebkuru pielietojumu līmēs un smidzināmajās krāsās, kas paredzētas vispārpieejamai pārdošanai, kurās tas pārsniedz 0,1 % masas. Tas neattiecas ne uz vienu rūpniecisko lietojumu un paredzēts patērētāju veselības aizsardzībai.

2.3 Trihlorobenzola gadījumā, kad vielas kā starpprodukta lietojums noteiktos herbicīdos un kā procesa šķīdinātāja lietojums slēgtās sistēmās ir daudz ierobežotāks, ierobežojumi ir attiecināmi uz jebkuru lietojumu, kurā tas pārsniedz 0,1 % masas, izņemot vielas kā starpprodukta lietojumu. Tas ierobežo jebkādu iespējamo vispārpieejamo pārdošanu un nodrošina papildu veselības aizsardzību darba vietā.

2.4 Abi izstrādājumi, uz kuriem attiecas šis grozījums, ir apzīmēti ar saviem CAS numuriem 108-88-3 120-82-1 priekšlikuma pielikumā. Ierobežojumi attiecībā uz lietojumu tiks pievienoti Direktīvas 76/769/EEC 1. pielikumam.

2.5 Dalībvalstu rīcībā būs viens gads, lai publicētu likumus, kādi nepieciešami, lai ievērotu šo direktīvu, attiecīgajai kontroles darbībai stājoties spēkā turpmāko sešu mēnešu laikā. Tas būs pēc šī priekšlikuma spēkā stāšanās brīža, pēc apspriešanās ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju (EESK), kā prasīts Līguma 95. pantā, un pēc līdzlēmuma pieņemšanas procedūras Eiropas Parlamentā.

3. Vispārēji piebildumi

3.1 Tāpat kā ar divdesmit sesto Padomes Direktīvas 76/769/EEC grozījumu (nonilfenola, nonilfenola etoksilātu un cementa tirdzniecības atļauju un lietojuma ierobežojumi) ⁽¹⁾, par kuru EESC savu atzinumu iesniedza 2003. gada martā ⁽²⁾, šis priekšlikums iztirzā ar minētajām nesaistītas vielas, kas skaidrības labad tiks apskatītas atsevišķi. (Starpā esošais divdesmit septītais grozījums par policikliskajiem aromātiskajiem ogļūdeņražiem atvasinātajās eļļās un riepās ir publicēts, taču joprojām tiek pārskatīts.)

4. Toluols

4.1 Toluols ir dzidrs bezkrāsas šķidrums ar raksturīgu smaržu. Pazīstams arī kā metilbenzols; tam pēc benzola ir otrā visvienkāršākā aromātiskā struktūra – sešu posmu oglekļa gredzens ar piesaistītu viena posma (alkila) oglekļa ķēdi. Tas

⁽¹⁾ OV L 178, 17.7.2003.

⁽²⁾ OV C 133, 6.6.2003.

rodas dabiski jēlnaftā, dažos augos un kokos un emisijās no vulkāniem un mežu ugunsgrēkiem; to iespējams saražot speciāli ļoti lielos daudzumos no ogļēm vai jēlnaftas.

4.2 Saskaņā ar rūpniecisko informāciju pasaules jauda un ražošanas līmenis attiecībā uz speciāli saražotu toluolu 2002. gadā attiecīgi bija 20 miljoni tonnu un 14 miljoni tonnu. 75 % no šīs jaudas saistāmas ar ASV, Āziju un Japānu. CSTEĒ atzinumā minēts ES ražošanas līmenis 1995. gadā – 2,6 miljoni tonnu. Daudz lielāki apjomi tiek iegūti parastā benzīna ražošanas procesā, palielinot toluola izplatību; šie dati nav iekļauti kopējos rādītājos ⁽³⁾.

4.3 Toluols galvenokārt tiek lietots kā izejviela slēgtās sistēmās, kas paredzētas speciālai benzola, uretāna putu un citu ķīmisko vielu ražošanā, un daudz mazākā apjomā kā šķīdinātāju nesējs krāsās, tintēs, līmēs, farmaceitiskajos izstrādājumos un kosmētikā. Tā iedarbība uz cilvēku veselību un apkārtējo vidi ir plaši pētīta, un šos pētījumus atzinuši visi, kas saistīti ar šo jautājumu. Ir nepārprotama nepieciešamība līdz minimumam samazināt jebkādu nevajadzīgu reālu vai teorētiski nekontrolētu iedarbību, jo īpaši tad, ja eksistē alternatīvas vielas ar līdzīgu šķīdinošu spēju.

4.4 Abi gala pielietojumi, kas norādīti šajā priekšlikumā, attiecas uz šo pēdējo minēto kategoriju. Toluola kā šķīdinātāja lietojums līmēs un smidzināmajās krāsās vispārpieejamā pārdošanā nav nepieciešama, un to neatbalsta šādu izstrādājumu ražotāji Eiropā. Reālais tirdzniecības apjoms šiem diviem gala lietojumiem šobrīd ir ļoti zems vai līdzinās nullei. Tāpēc lielā mērā tas ir tikai piesardzības pasākums ar maz domājamu ietekmi uz ražotāju izmaksām vai uz patērētāju izvēli vai veselību.

4.5 EESK atzīst, ka galvenā prasība ir nodrošināt to, lai ar toluolu varētu droši rīkoties lielos apjomos slēgtās sistēmās darba vietā. Šis priekšlikums nodrošina to, ka sabiedrības locekļi ārpus kontrolētās darba vides tiks atbilstoši aizsargāti pret nevajadzīgu iedarbību kā šobrīd, tā arī nākotnē. Tāpēc EESK atbalsta šo priekšlikuma daļu.

5. Trihlorobenzols

5.1 Trihlorobenzola situācija būtiski atšķiras no iepriekš minētā, un priekšlikumā ir nepieciešami daži grozījumi un paskaidrojumi.

⁽³⁾ Dati no APA (Aromātisko izstrādājumu ražotāju asociācija), CEFIC (Eiropas Ķīmiskās rūpniecības padome) locekle

5.2 "Trihlorobenzols" ir speciāli ražota ķīmikālija, kas nav sastopama dabā nekā citādi, kā vien citu hlorētu aromātisko savienojumu sadalīšanās procesā. Atkarībā no hlora atomu novietojuma ap sešu posmu oglekļa gredzenu ir trīs dažādi izomēri. Katram ir (gandrīz) atšķirīgas fizikālās īpašības un bioķīmiskā mijiedarbība, piemēram, kā tas noteikts pēc to LD₅₀ rādītājiem. Katram ir atšķirīgs CAS un EINECS numurs. Turklāt gan CAS, gan EINECS reģistrā ir ieraksts par "trihlorobenzolu" vispār. Visi ir komerciāli pieejami ASV un citur pasaulē. Nav domājams, ka 1,3,5-trihlorobenzolu vēl ražotu Eiropā. Sarakstu detalizēta informācija ir sekojoša (1):

EINECS numurs	201-757-1	204-428-0	203-686-6	234-413-4
CAS numurs	87-61-6	120-82-1	108-70-3	12002-48-1
Izomērs	1,2,3-	1,2,4-	1,3,5-	-
Forma	Baltas pārslas	Dzidrs šķidrums	Baltas pārslas	Dzidrs šķidrums
Kušanas punkts °C	52-55	17	63-65	-
Orāli, žurkas LD ₅₀ mg/kg	1830	756	800	-
UN numurs	2811	2321	2811	-

5.3 RAR un CSTEĒ atzinums specifiski attiecas uz 1,2,4-trihlorobenzolu ar iepriekš minētajiem EINECS un CAS numuriem. Šis priekšlikums apstiprina šo vienu CAS numuru (un līdz ar to vienu izomēru, kas ir pētīts) pielikumā – bet ne virsrakstā vai tekstā.

5.4 Dažādus izomērus ražo ar augstu tīrības pakāpi kā starpproduktus slēgtās sistēmās noteiktu herbicīdu, pesticīdu, krāsu un citu speciālistiem paredzētu ķīmikāliju sintēzei. Gadījumos, kad specifiskai izomēriskai struktūrai ir mazāka nozīme, iespējams izmantot izomēru maisījumu slēgtās sistēmās kā šķīdinātāju nesēju krāsām vai kā procesa regulētājus, vai kā siltuma vadīšanas līdzekli, aerosolos kā korozijas inhibitoru un metāla darba šķidrums.

5.5 ES (un citur) galvenokārt tiek lietots 1,2,4-trihlorobenzols (1,2,4-TCB) atšķirīgās tīrības pakāpēs. Uzskatāms, ka ražošana kopš 1980-tajiem gadiem ir nepārtraukti samazinājusies. Datus, kas iesniegti OSPAR Komisijai attiecībā uz jūras vides aizsardzību, 1,2,4-TCB ražošanas līmenis 1994. gadā tiek lēsts starp 7 un 10 tūkstošiem tonnu; 1,2,3-TCB – mazāks par 2 tūkstošiem tonnu un 1,3,5-hiperTCB – mazāks par 200 tonnām (2). 2000. gada jūnijā OSPAR pievienoja visus trīs izomērus kā atsevišķus ierakstus savā bīstamo vielu sarakstā attiecībā uz prioritāro darbību. Arī CSTEĒ 2001. gada jūlija atzinumā minēta 7 tūkstošu tonnu produkcija Eiropā 1994./95. gadā. Ražošanas līmeņi turpina samazināties, un šobrīd uzskatāms, ka tie vērtējami kā aptuveni puse no minētajiem līmeņiem, un produkcijas lielākā daļa paredzēta eksportam (3).

(1) Eiropas Ķīmikāliju biroja tīmekļa vietne (<http://ecb.jrc.it>)

(2) Dati no Eurochlor, CEFIC locekļa.

(3) CSTEĒ atzinumi ir pieejami DG SANCO tīmekļa vietnē.

5.6 Šobrīd, domājams, ir palicis tikai viens ražotājs ES/OSPAR reģionā. Tirdzniecība ir aprobežota ar izomēriem 1,2,4-TCB un 1,2,3-TCB tikai kā starpprodukta lietojumam, ko apstiprina pirms-piegādes rakstveida lietojuma apraksti no katra klienta.

5.7 Komisija un CSTEĒ zina un atzīst ierobežotu skaitu citu slēgtu sistēmu lietojumu, piemēram, kā procesa šķīdinātāju lietojumu, to neatbrīvojot ārējā vidē. Tā kā šī priekšlikuma mērķis ir pieļaut ievērojamu ražošanu, taču stingri ierobežot emisijas, kādas notiek atklāta lietojuma dēļ, būtu saprātīgi to pievienot atļautajiem lietojumiem šī priekšlikuma pielikumā.

5.8 EESK uzskata, ka, ievērojot specifiskos iepriekš minētos nosacījumus, šis priekšlikums nodrošinās palielinātu aizsardzību darba vietā un likvidēs arī jebkādu iedarbības risku ārpus darba vietas. Trihlorobenzola un konkurējošu izstrādājumu ražotāji un lietotāji, šķiet, lielā mērā paredzējuši šo priekšlikumu. Tādēļ priekšlikumam būs tikai niecīga ietekme uz ražotāju un lietotāju izmaksām. Tāpēc EESK atbalsta šo priekšlikuma daļu.

6. Specifiskas piebildes

6.1 Kā EESK atzīmējusi jau iepriekš, ka šis priekšlikums jābalsta uz attiecīgu RAR un CSTEĒ atzinumu, un tādēļ tas attiecināms vienīgi uz 1,2,4-TCB. Tas skaidri un nepārprotami jāparāda virsrakstā un tekstā. Laimīgā kārtā lietojuma ierobežojumu ietekme paliks tāda pati, jo šis izomērs ir jaukto izomēru TCB, kas tika pārdoti lietojumam kā šķīdinātāji vai aerosoli, būtiska sastāvdaļa.

6.2 Citi slēgto sistēmu lietojumi ir jāatļauj, pievienojot vārdus “vai citās slēgtajās sistēmās, kurās nav iespējama vielu atbrīvošana apkārtējā vidē” attiecīgā ierobežojuma nobeigumā.

6.3 Tāpat kā iepriekšējo Padomes Direktīvas 76/769/EEC grozījumu gadījumā EESK uzskata par nepareizu tādu nesaistītu izstrādājumu minēšanu vienā un tajā pašā tekstā, attiecībā uz kuriem būtu nepieciešami specifiski un papildinoši grozījumi, lai pieskaņotos realitātei. Tas neveicina labu, savlaicīgu un efektīvu piemērošanu. Ja tas izriet no līdzekļu ierobežojuma šajā nobeiguma un izšķirošajā vienošanās stadijā par specifiskiem risku samazināšanas pasākumiem, šādi ierobežojumi būtu pārvarami pēc iespējas ātrāk.

6.4 EESK atzīmē, ka beidzamais izvērtējumam paredzētais prioritāro vielu saraksts tika publicēts 2000. gada oktobrī. EESK nožēlo, ka šī pieeja, šķiet, atstāta novārtā ilgi pirms iespējams ieviest citas procedūras, tādas kā REACH. Žēl, ka zaudēts laiks.

6.5 EESK atzīmē lielo nozīmi, kāda iepriekš bijusi CSTEĒ darbībai, un cer, ka tiks veikti atbilstoši pasākumi, lai uzturētu šo nozīmi arī nākotnē, neraugoties uz šobrīd izziņotajām pārmaiņām zinātnisko komiteju struktūrā un atbildībā.

6.6 EESK pievienojas vispārēji izteiktajām bažām par laiku, kāds tiek patērēts, lai novērtētu vielas saskaņā ar pašreizējo sistēmu. Attiecībā uz konkrētajām šīm divām vielām pagājuši gandrīz vienpadsmit gadi, iekams likumdošana stāsies spēkā. Pieci gadi no tiem paiet pēc tam, kad CSTEĒ atzīst RAR par apmierinošiem. Tad, kad likumdošana tomēr stāsies spēkā, virtuāli vairs nebūs nekādu izmaksu – vai izmērāmu labumu veselībai vai apkārtējai videi – nevienai no iesaistītajām personām. Turpmākas informācijas trūkuma dēļ nav iespējams pateikt, vai tas ir labi (piemēram, tirgus ir pielāgojies, pastāvot nepārtrauktam risku novērtējumu spiedienam) vai slikti (process ieguvis ļoti maz, visiem iesaistītajiem ir ievērojamas izmaksas) –, vai kā veikt jebkādas vēlamus uzlabojumus.

6.7 Tāpēc EESK uzskata, ka kā papildinājums citiem priekšlikumiem, tādiem kā REACH, un lai nodrošinātu to, ka šie priekšlikumi patiešām uzlabos, nevis vājinās pastāvošos procesus, palēninātas virzības iemesli ir jāizvērtē bez ilgākas vilcināšanās. Tas jāveic paralēli citiem pētījumiem, kas šobrīd tiek veikti, lai noteiktu šo procesu, kas paredzēti veselības un vides uzlabošanai veiksmīgas un konkurējošas uz zināšanām balstītas Eiropas ekonomikas ietvaros, ietekmi, izmaksas un sniegto labumu visām tajos ieinteresētajām personām.

Brisele, 2004. gada 27. oktobris

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

prezidente

Anne-Marie SIGMUND